

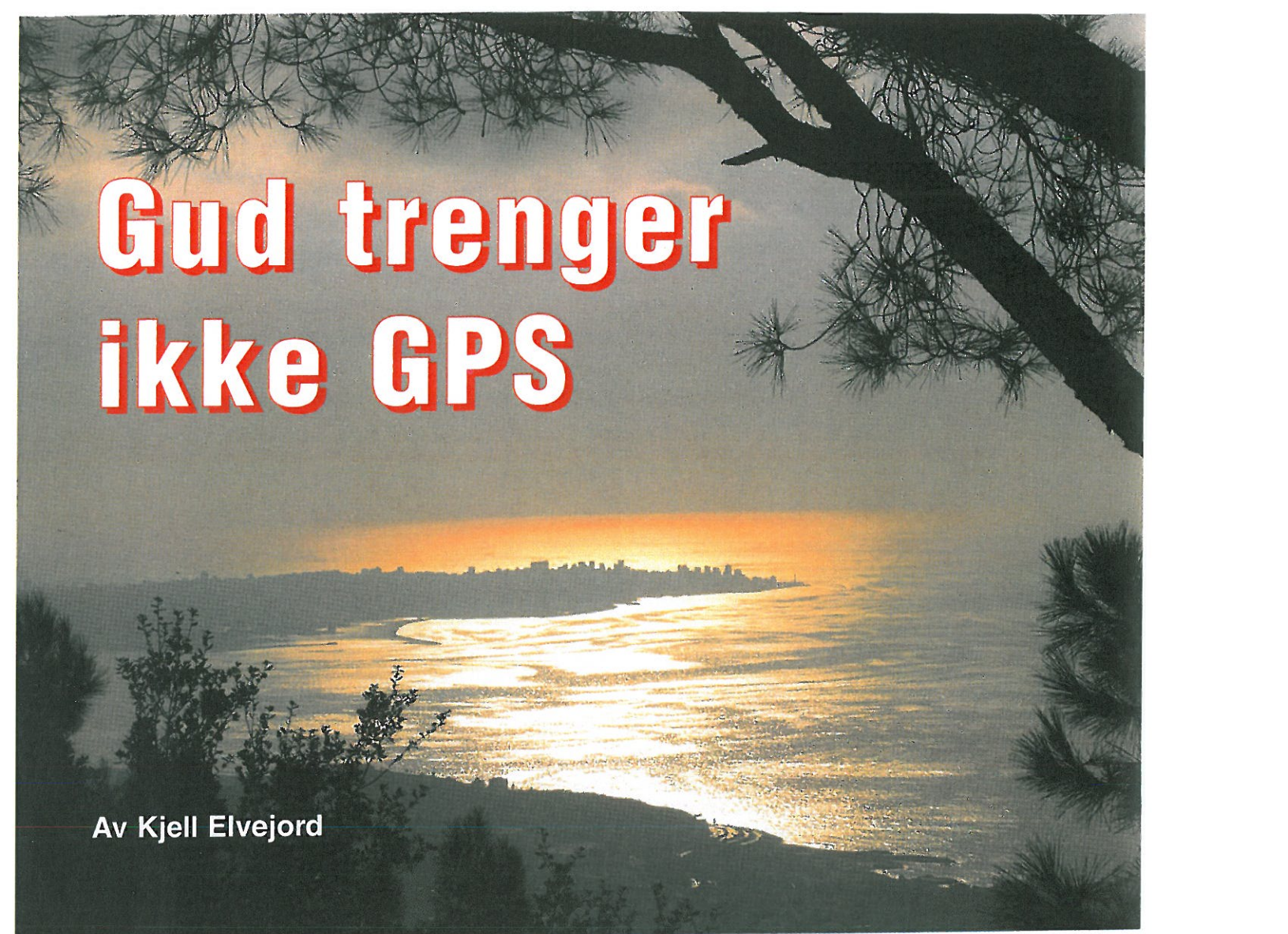
Aktiv Pensjonisttid

Nr. 3 - 3. kvartal 2011 - 22. årgang

**Det norske folk har fått en vekker.
Se artikkel side 4 om "Det gode og det onde"**

Foto: ADAMS/Tor Tjerandisen

Gud trenger ikke GPS

Av Kjell Elvejord

Foto: G. Aune

Jeg har egentlig aldri hatt problemer med å tro på Gud. Selvfølgelig er det veldig mye vi leser om og opplever, som er vanskelig å forklare og fatte med vår begrensede forstand. Men har du tenkt over at selve tilværelsen i seg selv er et vitnesbyrd om Hans eksistens og makt. Så kan du i tillegg slå opp i Bibelen i Salme 8. Naturen er for meg det beste vitnesbyrd om Gud som skaper. En kjent filosof sa en gang: "Mennesker klapper begeistret til en fin konsert, men de klapper aldri til en vakker solnedgang."

At noe eksisterer er for meg et tilstrekkelig argument for en skapermakt. Ateismen reiser nok mange spørsmål og innvendinger jeg ikke kan forklare, men jeg har ennå ikke opplevd at den har gitt meg noen virkelige svar. Og da kan jeg heller ikke se den som et alternativ til gudstroen. For det er troen som bærer! Hebr. 11, 1 - 3: "*Men tro er full visshet om det som håpes, overbevisning om*

ting som ikke sees. ... Ved tro skjønner vi at verden er kommet i stand ved Guds Ord, så det som sees ikke ble til av det synlige."

For meg kan være vanskelig å fatte at Gud bryr seg om og kjenner det enkelte menneske. Akkurat nå er det mer enn 6,5 milliarder mennesker på jorda. Vi holder til på en liten planet der nede til venstre i en galakse som heter Melkeveien. Vår galakse har ca. 200 milliarder stjerner, og utenfor vår galakse finnes det flere milliarder andre galakser! Hvordan er det mulig at en Gud som har skapt alt dette, kan bry seg om meg?

Profeten Nehemia kommer med en erklæring og en erkjennelse om at Gud, verdens skaper, ser deg - hver dag: "Du alene er Herren, du har gjort himlene, himlens himler og all deres hær. Jorden og alt som er på den, havene og alt som er i dem, og du holder det alt sammen i live, og himmelens hær tilber deg." (Neh. 9, 5 og 6)

Hverdagen min har så lett for å bli overskygget av alt det vonde og destruktive jeg hører og leser om. Dette leste jeg i Aftenposten i dag: "Verdens glemte katastrofer": Leger Uten Grenser offentliggjorde en liste med 10 av verdens "glemte" humanitære kriser.

Dette er listen:

- 1) 200.000 er drevet på flukt fra Burma. De lever uten papirer, rettigheter og helsehjelp.
- 2) 350.000 er på flukt i sitt eget land (Den sentralafrikanske republikk). De lever i konstant frykt for vold, overgrep og sykdom.
- 3) Over 3 millioner er på flukt i Colombia på grunn av narkokrigen i eget land. Mange har levd slik i årevis.
- 4) 195 millioner barn dør av underernæring i verden hvert år. Det er den største dødsårsaken for barn i fattige land.
- 5) 5000 mennesker dør hver dag av tuberkulose i fattige land i verden. For 40 år siden vant vi kampen mot tuberkulose i rike land.
- 6) I krigsherjete Somalia dør én av fem barn før de fyller fem år. En humanitær krise, sier organisasjonen.
- 7) 2 millioner mennesker er på flukt i Den demokratiske republikken Kongo. De sliter med krig, sykdommer og vold.
- 8) 100.000 mennesker dør av såkalte "glemte sykdommer" hvert år. Sykdommer som fører til død, lidelse og sosiale problemer.
- 9) Effektive medisiner er ikke tilgjengelige for 9 millioner HIV-positive, ifølge organisasjonen.
- 10) 3 millioner mennesker mister livet, hvert år, på grunn av mangel på medisiner.

Jeg har problemer med dette, kjære leser. Hvor er Gud i all denne elendigheten? spør menneskene rundt meg. Hva svarer du menneskene rundt deg? Jeg vet at det er vanskelig å gi et fyldestgjørende svar til en som ikke tror på Guds ledelse og at Gud ser vår verden. Da svarer jeg at det er en kamp mellom det

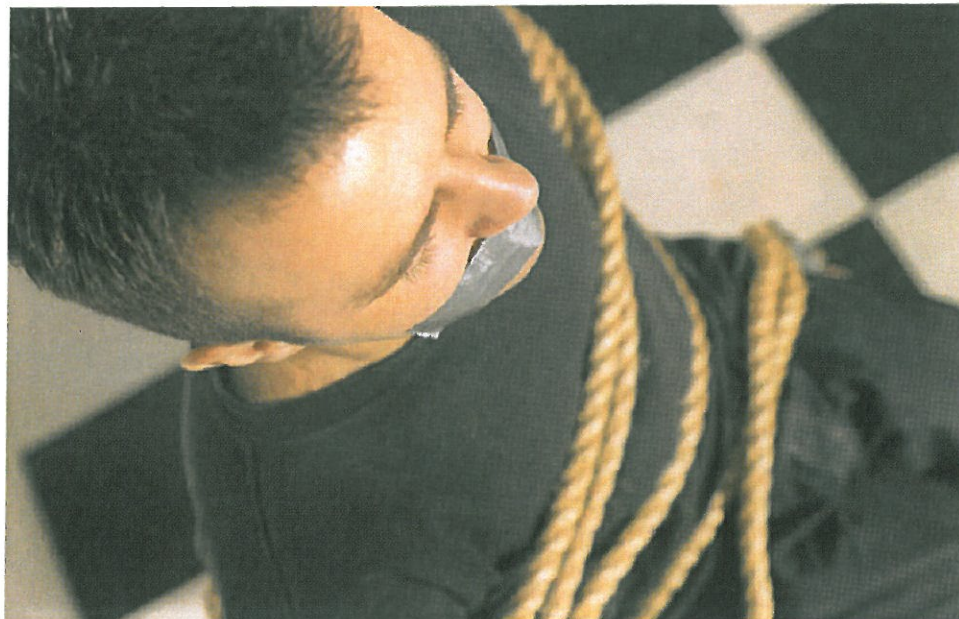
gode og det onde. Vi er et skuespill for alle galakser og verdener. Men jeg vet at vår Gud har kontroll. Jeg vet at han til og med kjenner meg og de problemer lille jeg har å stri med hver dag.

En forfatter undres over hvordan menneskene er mot hverandre i vår verden. Men så oppdager han Guds nåde. "Jeg får post fra Amnesty International, og når jeg ser på fotografiene av menn og kvinner som er slått og pint og spyttet på og utsatt for elektriske støt, spør jeg meg selv. "Hva slags mennesker kan få seg til å gjøre slikt mot et annet menneske?" Så leser jeg Apostlenes Gjerninger og treffer et slikt menneske - som nå er nådens apostel, en Jesu Kristi tjener, den største misjonær historien noen gang har sett. Hvis Gud kan elske et slikt menneske, så kanskje, bare kanskje, kan han elske et menneske som meg."

Verden drives av unåde. Alt avhenger av hva jeg foretar meg og presterer. Jesu rike kaller oss til en annen virkelighet, der intet avhenger av våre anstrengelser, men av hans egen. Vi skal ikke prestere noe, bare følge etter. Han har på våre vegne allerede sikret den dyrebare seieren: Guds godkjennelse.

Gud trenger ikke GPS. Han kjente deg allerede fra mors liv. Så er det vår oppgave, som kristne, å formidle nåden til alle dem som ikke tror. Å forklare Guds nåde er vanskelig. Å formidle Guds nåde er mulig. Les Job. 22, 27-29, så ofte du kan. "Jeg kommer snart. Hold fast på det du har, for at ingen skal ta din krone".(Åp. 3, 11)

"Hva slags mennesker kan få seg til å gjøre slikt?"

DET GODE

OG DET ONDE

<Ingen>Vi ser på det som skjer verden rundt som uttrykk for det Ellen White bl.a. beskriver i boka Den store strid. Bibelens beretning om syndefall og Satans opprør mot Gud. Guds inngripen gjennom Frelserens død på korset og til slutt det godes seier og gjenopprettelsen av Gudsriket. Håpet om Jesu annet komme har en voldsom styrke i seg. Døende klamrer seg til dette og vi som lever har det med oss hele tiden. Kunnskapen Gud har gitt oss fører med seg en forståelse av universets store strid, men framfor alt det håp vi har fått.

Når ondskapen slår ut i stor styrke rammes vi alle. Ingen kan stå uberørt tilbake. Vi stiller spørsmål, som er vanskelig å finne svar på uten hjelp. Mange svar får vi først når Jesus en dag gir oss de svar vi trenger.

En hel nasjon er i skrivende stund rystet ut over en hver forstand. Bomben som eksploderte i regjeringskvartalet i Oslo den 22. juli og morderen som fortsatte sin ondsinnete gjerning på AUF-paradiset Utøya. Vi kan bare beskrive handlingene som uttrykk for ren ondskap.

En hel nasjon er i sorg, men gjennom sorgen aner vi et sterkt ønske om å vise det onde en bedre vei. Det har nasjonens ledere bevist og det slutter vi oss til. En av dem som ble direkte berørt sa det så riktig og nødvendig:

Om en mann kan skape så mye hat, tenk hvor mye kjærlighet vi alle kan skape sammen.

Disse ordene kom til å inspirere et helt folk. Det er blitt sitert av statsminister så vel som menigmann. De vil bli husket, som noe verdifullt,

noe som gir håp og retning. Ordene utløste mye av den godhet som finnes i vårt folk. Trass i alt det onde som er med til å lage forutsetninger for mange handlinger, vet vi at Guds godhet også er markant til stede i mange menneskeliv. Ondskapen omkring oss, ondskapen som prøver å ta kontroll i manges liv, er ikke den sterkeste kraft i universet. Gud har all makt og han seirer til slutt.

Hva så med deg og meg? Vi lever i ondskapens verden, i Satans rike om du vil. Vi ser ondskapen florere. I vårt eget land. I en verden der ute, som går til grunne Millioner dør av sult. Hunger og sykdom hersker. Naturkatastrofer kommer nesten annen hver dag. Har vi noen løsning?

Du og jeg kan reagere når appellen kommer. Vi lever i overflod, mens andre sulter i hjel.

Noen går til strid i det godes sak. Vi kan ikke alle dra ut for å hjelpe, men vi kan alle støtte dem som er aktivt til stede for å lindre og hjelpe, redde liv. Vi kan gi "enkens skjerv", eller langt mer enn småpenger når vi har midlene. La oss fornekte oss selv og gi!

Og i fellesskapet i menighet og i nabolag, i vennflokk og i familie: Tenk hvor mye kjærlighet vi kan skape sammen. La oss vise nettopp dette sinnelag.

"Han har åpenbart for deg, menneske, hva som er godt.

Og hva krever Herren av deg uten at du skal gjøre rett

Og gjerne vise kjærlighet og vandre ydmykt med din Gud."

Helse for eldre

URINLEKKASJE

Av lege
Ann Cathrin Reichelt

For å stille riktig diagnose, vil legen stille deg en rekke spørsmål for å finne ut hvilken type urininkontinens du har. Nedfor er det listet opp en rekke spørsmål legen kan tenkes å stille deg. Det kan være lurt å tenke gjennom disse før du skal på legekantoret.

Dette vil legen gjerne vite:

Hvilke medisiner bruker du? (Ta med liste over både reseptfrie og reseptbelagte medisiner)

Når starter problemene?

Hvor mange svangerskap/fødsler har du hatt, var det noen komplikasjoner, var det store barn?

Hvor ofte må du på toalettet for å late vannet? Er det oftere enn hver annen time, eller mer enn 7 ganger i løpet av arbeidsdagen?

Kjenner du sterk vannlatingstrang?

Rekker du toalettet når du må late vannet?

Har du noen smerte eller svie under vannlatingen?

Tømmes blæren helt ved vannlating, eller føles det som om det er mer igjen etter vannlating?

Har du opplevd å ha lekkasjer nattetid?

Har du hatt noen operasjoner i området?

Har du vært utsatt for ulykke, vært skadet i ryggmargen?

Er du plaget av forstoppelse?

Har du kommet i overgangsalder, evt. når var det?

Fører vannlatingsproblemer til at du unngår sosiale aktiviteter av frykt for lekkasjer?

Har du noen andre sykdommer?

Har du ofte hatt urinveisinfeksjoner?

Forbruk av røyk, kaffe og alkohol

Det er vanlig at legen ber deg føre vannlatingsdagbok, der du skriver opp tidspunktene for når du går på toalettet. Du skal også registrere antall lekkasjer, og

om det er store eller små lekkasjer, og i hvilken sammenheng de kom (når du nyser eller ler for eksempel). I det samme tidsrommet skal du også registrere inntak av drikke, og hvilken type.

Du kan også bli bedt om å gjennomføre bleietest: Da skal du gå med bleier i ett døgn. Disse blir veid før og etter bruk, og slik kan din ufrivillige vannlatning registreres.

Husk:

Mange kvinner og menn har problemer med ufrivillig urinlekkasje

Blærekontrollproblemer trenger ikke være en normal del av en aldringsprosess. Dessuten kan mange medisinske tilstander forårsake inkontinens.

Prøv å ikke la sjenanse hindre deg i å ta opp problemet med legen din.

8 av 10 kvinner med urininkontinens kan bli hjulpet!

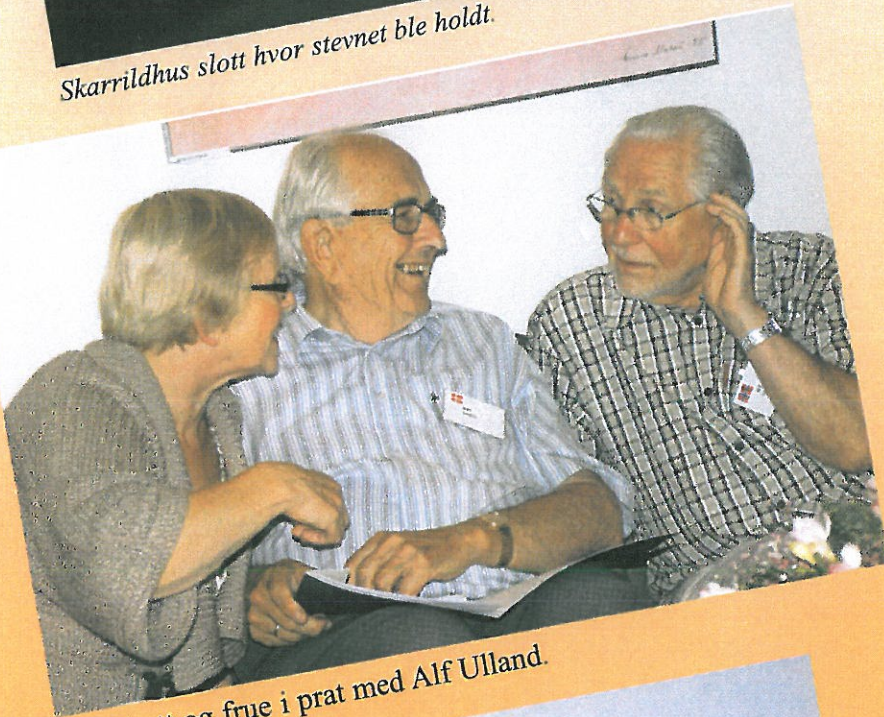
Frode Berger sendte oss dette interessante bilde fra 1934 av Bethel Ungdomsforening. Kanskje kjenner du noen?

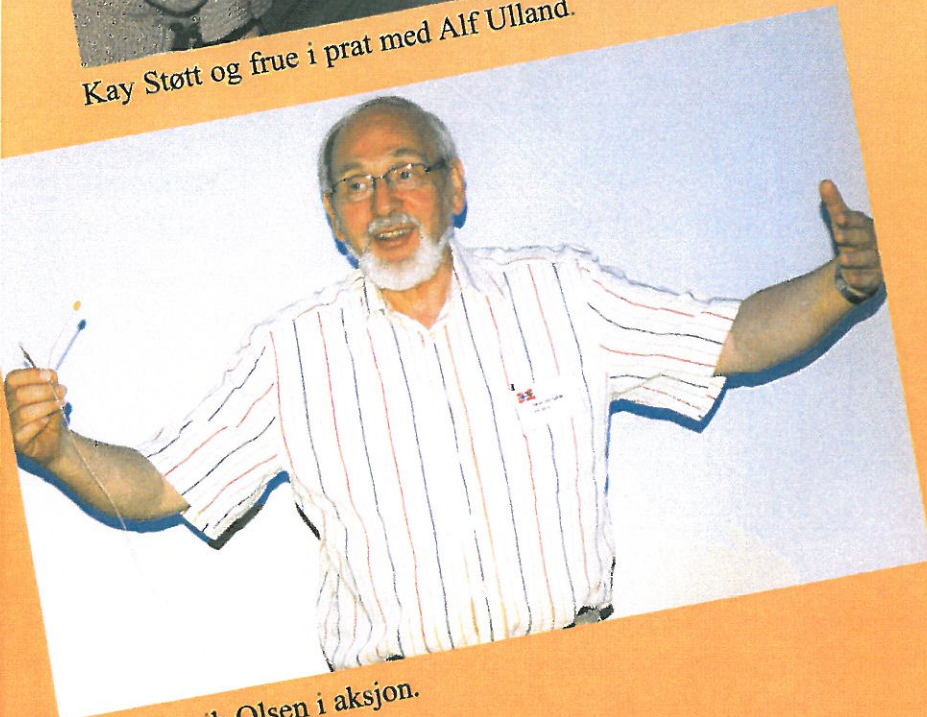
Seniorst

Skarrildhus slott hvor stevnet ble holdt.

Kay Støtt og frue i prat med Alf Ulland.

Odd Henrik Olsen i aksjon.

Det årlige fellestreffet for dansker i annen gang på rad ble det arrangeret i Danmark og i år, som for to år siden. Dette var veldig vellykket. Vi var 100 personer.

Bent Nielsen hadde som vanlig ansvar for kasserer. Hanne Essendrop og Bayer, Ann-Brit Fejersén, Randi Hartmann.

"TANKER OM TID FOR DEN, som var hovedtanken bak møtene, som Niels Erik Andreassen, rektor ved Helgens taler var formannen for de to dager.

Ved stevnet ble det tid til kontaktpunkt i forskjellige grupper. Odd Henrik Olsen var i tankevirksomhet. Kari Mull Pedersen og Walder Hartman: Tid til bogormer med deg selv. Gjensynet med de som kommer fra Australia, var som tidligere med.

Tom Buskoven tok del ved stevnet. Her kommer hans rapport.

Alle fotos: Harry Sættem

Året for 2011 er forbi

og nordmenn er nå en saga blott. For
gert stevne på Skarrildhus hotell i
en, er deltagerenes dom enstemmig:
(fredse.)

hovedansvaret for arrangementet.
sentrale medarbeidere var: Birthe
Oyre, Harry Sættem og Walder

DER HAR ALT, UNNTAGEN TID"
ble holdt av eksil-dansken, dr filos.
Andrews University i Michigan, US.
danske unionen, Bjørn Ottosen.
mellom deltagerne og tilbud om å
Henrik Olsen tilbød: Tid for teologisk
en: Tid til at tænke på sundheden.
og læseheste. Erik Iversen: Bli kjent
aldrende pastor Raymond Stanley,
et berikende.

et og representerte den norske for-

Rapport fra SDA Seniorstevne 2011 Skarrildhus 26-31. juli. Danmark

Fint sted med plass til 150 i møtesalen.
Soveplasser til 130 + leie av bolig like ved. (200m)
Bobiler og Campingvogner.
Program som vedlegg.

Åpning tirsdag 26 juli kl. 19.30.

Hilsen fra Seniorforeningen i Norge .Antydte neste år Skogli.
Holdt morgenandakten fredag kl. 07.50

Var med på allsangene som forsanger sammen med 7 stk.
Tid til fornyelse: 4 grupper. Var med på " ETIKK"
med Odd Henrik Olsen. 22 deltok .

Mitt høydepunkt var fredag: Vespertid. Hella og Odd Henrik.
Helt fantastisk. Ord, bilder og musikk.

Da Niels-Erik Andreassen fra Andrews måtte reise fredag
overtok Bjørn Ottosen. Han hadde talen på Sabbaten.

1 time på ettermiddagen svarte han på spørsmål. Mange deltok.
Sabbatkvelden kl. 20. Sang og musikk med Norske Sanger.
Avslutning. Takket for strålende opplegg.

EVANGELISK ARBEID

gir opplevelser

Av Rolf H. Kvinge

Det å få være med i direkte forkynnertjeneste har gitt mange spesielle og inspirerende opplevelser. Til tider var opplevelsen meget sterk, kanskje sett med adventistbriller litt ubegripelig. Andre ganger så man tydelig hvordan Gud grep inn og ga seier og trygghet til de som var involvert.

Under den siste delen av sekstiårene virket jeg som pastor og evangelist i Stavanger og Sandnes. Da vi kom hjem fra USA etter fullførte studier, var menighetene både i Stavanger og Sandnes sterkt engasjert med offentlige møter. I den gamle kirken i Bergelandsgaten i Stavanger holdt vi en rekke møter med fulle hus. Det samme også i Folkets Hus i Sandnes. Vi ble velsignet med en rekke dåps-handlinger, og det var selvfølgelig til glede for oss alle.

Våren 1967, da vi hadde avsluttet den andre virksomheten i Stavanger, hadde vi lyst til å prøve noe nytt. Gjennom pastor O. S. Lie og hans familie fikk jeg vite at bror Lie år tilbake hadde holdt offentlig virksomhet på Bryne ute på Jæren. Ved en spesiell anledning fortalte pastor Lie, som da bodde i samme hus som oss, litt om sin opplevelse fra denne virksomheten. Folket på Jæren var stort sett religiøse, men samtidig veldig opptatt av sin timelige virksomhet. En stor del av befolkningen der i det sydvestre hjørnet av landet vårt, er dyktige gårdbrukere. Men kanskje var husdyrene og avlingene fra åkrene viktigere enn å lytte til kristen forkynnelse.

Første søndagen i mai begynte vi en serie med møter. Hver kveld i 14 dager, unntatt fredagskvelden, var det tillyst møte. Jeg prøvde å rette søkelyset mot en religiøs oppfatning som folk der ute på det flate Jæren var opptatt av. Det første emne ble derfor: "Når du dør - hvor hurtig når du til himmelen eller hvor lenge blir oppholdet i hel-

Foto: ADAMS/Tor Tjerandsen

vete?" Vi hadde kjørt ut et privat orgel som Berit Lie fra Stavanger betjente. Vi innledet hver kveld med fellessang fra lysbilder med tekst. I serien hadde vi også et helsemøte som fysioterapeut Kjell Endresen fra Stavanger hadde ansvaret for. Møtene ble holdt i en av kinoene på Bryne. Vi startet så sent på kvelden at bøndene kunne gjøre seg ferdig med kveldsstellet i fjøset og likevel nå møtet. Besøket til møtene var godt og noen familier kom igjen og igjen, faktisk hver kveld.

Så var serien over og vi fortsatte møtene hos en av de største bøndene på Jæren. Denne familien viste stor interesse for budskapet. De ønsket ikke at vi skulle avslutte serien. De hadde et stort våningshus og andre etasje var som en møtesal. Familien inviterte hele forsamlingen til sitt hjem. Her opplevde vi det spesielle at bonden i dette hjemmet var den største grise-oppdretteren på Jæren. Veggene på begge sider av trappen opp i andre etasje var full av bilder av griser som stod med sløyfe og hadde vunnet første priser. Griseoppdrettet engasjerte hele familien. Dette var noe de levde og åndet for. Og selvfølgelig, da vi presenterte Bibelens helsebudskap, passet det dårlig inn i denne familiens daglige virke. Sant nok var familien grepet av adventhåpet, og vi hadde mange gode stunder i det hjemmet. Men valget til familien gikk dessverre i feil retning. Det stod om grisen. Med etterpåklokskap kom spørsmålet - var jeg for snar til å ta opp helsebudskapet? Gir vi hverandre tid nok når det gjelder bibelske, kontroversielle spørsmål?

Men et par andre personer, som ikke bodde på Bryne, men noe lengre unna, kom også til møtene. De ble etter hvert en del av Sandnes menighet.

Det var en kvinne som besøkte møtene både i Stavanger og Sandnes. Vi kan kalle henne Kari,

Børge Schantz

80 år 3. august

Som nr. 7 af en søskendeflok på 12 i revisorhjemmet i Holstebro blev Børge Schantz opdraget ud fra Syvende Dags Adventisternes traditioner, og i denne kirke har han lagt hele sin livsgerning.

Han begyndte sin uddannelse i Danmark og fortsatte efter aftjenesten af værnepligten i Civilforsvaret sine studier i England og USA og tog en PhD i missionsvidenskab med Islam som speciale. Det har ført ham til arbejdsopgaver på fire kontinenter (Europa, Afrika, Asien og Amerika) og otte lande (Danmark, Færøerne, Sierra Leone, Nigeria, USA, Libanon, Cypern, England,) som præst, missionær, lærer, og kirkeleder.

Han var bl.a. leder af forløberer for ADRA's omfattende humanitære hjælpearbejde i både Biafra under oprøret i Nigeria, under borgerkrigen i Libanon og under hungersnøden i Østafrika i flere perioder gennem 1970'erne.

Som professor i missionsvidenskab og leder af teologiafdelingen på Newbold College i England, blev han også stifter af et Kristent-Islam Studiecenter nær London i England, hvilket han ledede i otte år indtil sin pensionering.

Børge Schantz er adjungeret professor ved Loma Linda University i Californien og har i denne egenskab undervist bl.a. som gæsteprofessor på Saudi Arabien Luftvåbens hospital i hovedstaden Riyadh. I de seneste to måneder har han netop været gæsteforelæser på Sahmyook University i Seoul i Sydkorea

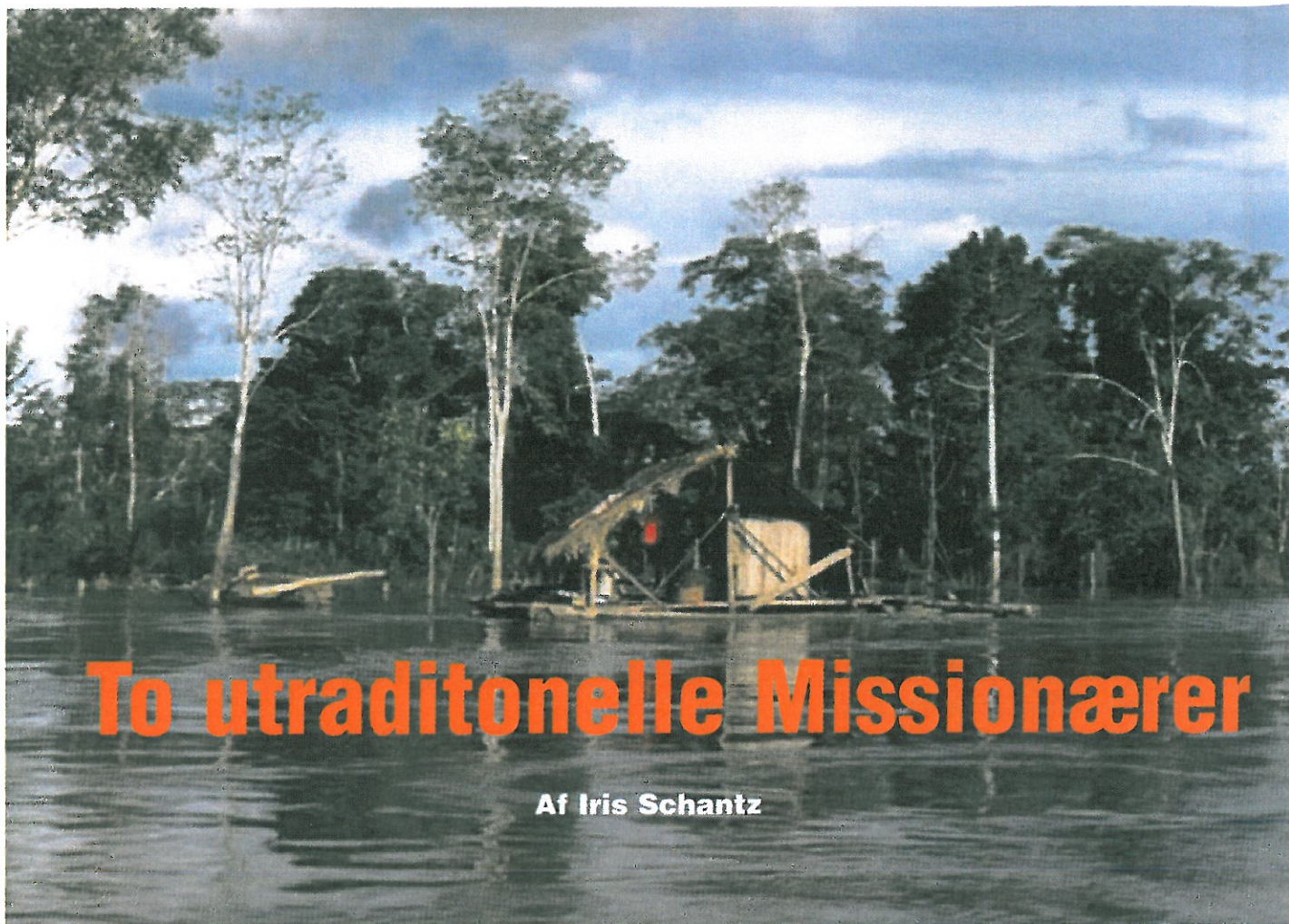
Han er en flittig forfatter af og redaktør på bøger og artikler om missionsstrategi, islam, kirkevækst etc. Han fejrede fødselsdagen i stilhed i Berlin.

Preben Jalving

selv om hennes virkelige navn var et annet. Hun ble tydelig grepet av evangeliet som ble forkynt. Men som det ofte er, å ta den endelige bestemmelsen er for mange tungt. Som Guds Ånd virker er det også andre krefter som prøver å hindre dette å følge Kristus hele veien. Vi nærmet oss en dåpsdag og Kari ønsket tydelig å bli døpt, men var nølende. En del av hennes familie var imot at hun skulle tilslutte seg adventmenigheten. På selve dåpsdagen besøkte jeg Kari samt en del andre som også hadde bestemt seg for dåp. Sent på ettermiddagen, da det nærmet seg dåps-møte, fikk jeg en meget sterk innskytelse på at jeg burde besøke Kari igjen. Den slags innskytelser hadde jeg opplevd før, nesten ubehagelig! Da jeg stod utenfor døren hennes, bebreidet jeg meg selv at jeg ikke

lot Kari være i fred. Hun måtte jo selv ta sin bestemmelse! Jeg ringte på dørklokken. Døren gikk opp og der stod Kari som et stort spørsmålstegn. Hun ba meg inn og så fortalte hun følgende: "Jeg ønsker jo så inderlig å gå i pakt med Jesus Kristus. Men stemmer har talt meg imot. Da du Kvinge var her i formiddag og du gikk din vei, ba jeg til Gud: Kjære Gud - om du sender Kvinge tilbake til meg i dag, så vet jeg at dette er veien jeg bør gå. Og her står du. Gud har talt mektig. Nå er det ingenting som skal hindre meg lenger." Kari var lykkelig i sin bestemmelse og ble et trofast medlem av Stavanger menighet til sin død.

Det er ikke minst i vitnetjeneste for Kristus at man møter en nær og kjærlig Frelser og får de rike opplevelsene.

To utraditionelle Missionærer

Af Iris Schantz

Ana og Fernando Stahl besøgte Danmark i 1927 sammen med deres indianske adoptivdatter, Charvi. Pastor Werner Wilstrup Hansen, den daværende ungdomsleder, mødte dem på Skodsborg Badesanatorium. Han blev så begejstret, at han skrev den lille bog "Eventyrlige Oplevelser blandt Indianerne i Sydamerika". Min personlige interesse for Ana og Fernando Stahl er først og fremmest, fordi vi har samme forfædre.

Hvem var hun?

Ana Christina Carlsen blev født på en gård uden for Vexø i Sverige i 1870. Hun var den yngste af otte søskende. Hun elskede at færdes ude blandt dyrene, men tog dog altid med sin mor til den nærliggende fattiggård med tøj og mad.

Allerede som teenager fik hun lyst til at opleve Amerika. Hendes opsparede penge gjorde dette muligt. Allerede i toget til Milwaukee, hendes bestemmelsessted, fik hun plads hos en amerikansk familie. Ana lærte hurtigt engelsk. Mens

hun senere arbejdede som servitrice i en restaurant i byen, lagde hun mærke til den høje, kraftige Ferdinand blandt gæsterne. Han var af tysk afstamning, men ak - han havde altid så travlt!

Hvem var han?

Ferdinand Anthony Stahl blev født i Milwaukee i 1874. Da hans far havde aftjent sin værnepligt, forlod han sin hjemstav, Schwarzwald, og rejste til USA. Der giftede han sig med en kvinde med de samme rødder. Kun otte måneder senere døde han. Moderen giftede sig igen, men da hun fik en søn i det nye ægteskab, begyndte Ferdinands trængsler. Han fik alle kløene, mens halvbroderen gik fri. Stedfaderens brutale opførsel, ved flere lejligheder, var livstruende. Derfor løb Ferdinand hjemmefra allerede som otteårig. Trøstesløs vandrede han fra sted til sted. På et tidspunkt tilbød en farmerfamilie ham skolegang, imod at han arbejdede for dem på farmen. Han sultede konstant, men fandt på at spise rå æg, som han tog i

hønserejerne. Efter sjette klasse forlod han familien og gik på valsen som landsstryger. Han hagede sig fast under godsvognene, når de kørte tværs over Amerika. Han var også med i drengebander. Drengene måtte fange, slagte og tilberede dyr for at få noget at spise. Fængselsophold og flugt fra fængslet blev også en del af deres oplevelser.

Da Ferdinand var seksten år, var han stor og stærk. Han rejste til Milwaukee og udfordrede sin stedfar til en nævekamp. Da stedfaderen kravlede ind under bordet, opgav Ferdinand at give ham de klø, han havde fortjent. Nu var det stedfaderen, der var bange for stedsønnen. Ferdinand gik i aftenskole og lærte et håndværk. I den restaurant, hvor han indtog sine måltider, blev han forelsket i den svenske immigrantpige. Mens han var på en længere forretningsrejse, skrev de til hinanden. Da han kom hjem, friede han og fik ja. De giftede sig, da han var 19 og Ana 22. Han sagde til sin brud: "Du er den første, der har elsket mig." Dette kærlighedsforhold fortsatte gennem hele deres lange ægteskab.

Livet sammen i USA

Nu fulgte otte lykkelige år. Ferdinand havde godt arbejde, og Ana var den perfekte hustru og mor. De blev velsignet med datteren Frenita og sønnen Wallace. En dag købte de E.G. Whites bog - Den store Strid - af en kolportør. De læste bogen, fik bibelundervisning og blev syvende dags adventister. På grund af sabbatshelligholdelse mistede Ferdinand sin stilling. På den tid var det meget svært at få fri om lørdagen. De var tæt på sultegrænsen, men gik ikke på kompromis m.h.t. deres tro. De tog begge en sygepleje- og fysioterapiuddannelse hos dr. Kellogg i Battle Creek. Derefter drev de en klinik i Cleveland, Ohio.

Ved adventisternes verdenskongres i San Francisco i 1909 var de begge delegerede. Efter en missionsappel meldte ægteparret sig til tjeneste blandt inkaindianerne. Ferdinand skulle have udtrykt ønske om "at rejse til den sværeste missionsmark". Bestyrelsen ville dog ikke lade dem rejse, for datteren var 13 år, og man mente, at det var uforsvarligt at lade et barn på den alder skifte til en så fremmed kultur. Desuden var der heller ikke budget til deres rejse og til løn. Ana og Ferdinand var dog ikke til at stoppe. Til sidst blev de accepteret. De solgte klinikken og deres smukke hus og finansierede selv rejsen og delvis løn.

Samfundet kunne kun give Ferdinand 50 \$ i løn om måneden.

I verdens højst beliggende hovedstad

I 1909 ankom familien Stahl så fra USA til La Paz i Bolivia, verdens højst beliggende hovedstad, 3900 m over havet. Både Ana og Frenita fik bjergsyge. Derefter begyndte både Ana og Ferdinand at sælge bibler og religiøse bøger og tidsskrifter fra dør til dør for at tjene til livets ophold, alt imens de lærte det spanske sprog. De oprettede også en klinik for fysioterapi for den rigere del af befolkningen.

Få måneder efter deres ankomst kunne de flytte til en af de indianske bydele, for indianerne havde deres største interesse. De begyndte straks at uddele gratis medicin til de fattige. Ana gav både rige og fattige i La Paz behandling. Ferdinand red til hest til nabolandet Peru. Han havde læsset fire kasser med bibler og religiøse tidsskrifter på nogle muldyr. Han begyndte at sælge denne litteratur, men opdagede dog hurtigt, at ca. 95% af befolkningen var analfabeter.

En dag sendte indianerhøvdingen Camacho fra aymarastammen en indtrængende bøn til adventisternes hovedkvarter i Lima, Peru, om at der måtte blive sendt en missionær til hans landsby. Han havde lært at læse og skrive under sin militærtjeneste og havde oprettet en lille skole i sin landsby. Han havde læst i Bibelen, at man bør helligholde den syvende dag. På det tidspunkt havde familien Stahl fået hjælp af to oversøiske ægtepar i La Paz. De hjalp hinanden med at holde offentlige møder på gaden. Så snart Ferdinand og Ana hørte om høvdingens anmodning, meldte de sig frivilligt og tilbød at begynde at arbejde blandt aymaraindianerne i Peru. De skulle samtidig lede arbejdet i Bolivia. Ledelsen ansatte dem i Peru for to år. Det er muligt, at Ferdinand begyndte at kalde sig Fernando på dette tidspunkt, for nu beherskede familien det spanske sprog.

Kun til låns i Peru

I 1911 - to år efter ankomsten til Sydamerika, flyttede familien til landsbyen Plateria. Den ligger tæt ved Titicacasøen, verdens højst beliggende sø, 3812m over havets overflade. Søen danner en del af grænsen mellem Peru og Bolivia. I landsbyen flyttede familien ind i en af høvdingens stråtede, lerklinede hytter. Møblerne bestod udelukkende

Boliviansk nationaldragt

af petroleumskasser. I sin bog - *In the Land of the Incas* - skriver Fernando: "Vi fandt indianerne i en jammerlig tilstand. De levede i det mest afskyelige snavs og elendighed. De kendte intet til de simpleste hygiejniske love og var forfaldne til drukenskab og nedværdigende laster. De tog aldrig bad og skiftede ikke tøj. Jeg så børn, hvis tøj var syet fast til kroppen. Her blev det siddende, til det faldt af i laser."

Som en løbeild spredtes nyheden om Ana og Fernandos ankomst hos høvdingen, og "hundreder kom til behandling". Men selv om hele familien arbejdede fra tidligt om morgenen til sent om aftenen, var de nødt til at få hjælp af indianerne. Disse viste sig at være dygtige og villige medarbejdere. Noget af det første, de lærte indianerne, var at holde sig rene.

Fernando skriver: "Vi oprettede flere vaskeklasser med 15-20 personer i hver klasse. Vi forsynede dem med vaskefade, håndklæder og sæbe og viste dem, hvordan man vasker sig... De var ivrige og nød at være rene... Mens vi underviste indianerne, bad vi med dem og fortalte dem om Jesu kærlighed og om frelsesplanen. Mens vi underviste dem, svarede indianerne altid: 'Vi vidste ikke, at Jesus elskede os. Vi vidste ikke, at det var forkert

at drikke spiritus og bruge kokain.'"

Sygebehandlingen gav også gode resultater, og der blev sendt bud efter dem fra andre landsbyer. Til at begynde med lånte Fernando høvdingens hest. Senere red han på sit trofaste muldyr, Samson. Hele provinser led dengang af kopper og tyfus. Fernando og hans hjælpere vaccinerede. De viste, hvordan man rensede vandkilderne og holdt dem rene. De lærte dem også at pleje de syge og at holde deres huse rene.

Nye arbejdsområder

Allerede det første år gik Ana i gang med at undervise i høvdingens lille skole. Den bestod af 150 elever - lige fra små børn til midaldrende voksne. Ved fælles hjælp blev der købt jord, og man byggede Plateria Adventist School, som kunne åbne sine døre for elever af begge køn i 1913. Fagene var læsning, skrivning og regning, hygiejne og religion. Et nyt missionærpar var ankommet for at drive den nye skole, men glæden blev ganske kort, for de måtte forlade landet på grund af sygdom.

Nu overtog Ana også ledelsen af skolen. Behovet for skoler var så stort, at de snart skød op som paddehatte. Det er rigtigt, at der kun blev undervist i læsning, skrivning og regning, men - som der står i beretningerne: "Det var nok til at sætte indianerne i stand til at læse Guds ord og at undgå at blive snydt på markedet."

I aymaraindianernes og senere i quechuaindianernes klinikker og mudderhytter satte Ana og Fernando knogler sammen, behandlede patienter med feber, trak tænder ud, punkterede bylder, amputerede lemmer og tog imod babyer. Både de indfødte og Stahls børn hjalp til. Frenita på 15 vaskede og plejede børnene, mens Wallace legede med indianerbørnene. Han lærte det nye sprog hurtigst og kunne fra lille ofte bruges som tolk. De indfødte bad ham indtrængende om at undervise, allerede da han var 12 år. Der blev kun udbetalt løn til familiens overhoved.

Stor modstand

Arbejdets hurtige fremgang var enestående, især når man ser på den store modstand, som Ana og Fernando mødte. De katolske præsters opposition nåede et højdepunkt i 1913. Da ledede biskop Monsignor Valentin Ampuero personligt 200 mænd til hest til høvdingens og missionærernes

landområde. Da lederne ikke var hjemme, fængslede de høvdingens 11-årige søn, ødelagde familien Stahls møbler, bøger, ja selv medicinen i klinikken. Adventisterne blev forbandet, fordi de ikke deltog i de katolske fester. I mellemtiden var høvdingen nået frem. Politiet bandt ham og syv andre mænd. De blev uden overtøj sat på en 30 km lang tvangsmarch. Heldigvis forsvarede landets presse Ana og Fernando og deres nyvundne medlemmer, så de efter en tid blev løsladt.

Det var især den sidstnævnte begivenhed, der førte til, at der blev indført religionsfrihed i Peru den 20. oktober 1915. Det tog dog tid, før lovens bogstav blev praktiseret. Kun et år senere, i 1916, da ægteparret var i færd med at indvie en ny skole, blev de angrebet igen og undslap kun lige med livet i behold, men 50 landsbyboere, som de var gæster hos, blev slået, sat i gabestok og puttet i fængsel. I 1920 blev medlemmerne flere steder slået ihjel og skolerne nedbrændt.

Resultater i Ana og Fernandos levetid

Da regeringen sendte en kommission til de ødelagte områder for at undersøge det skete, skrev lederen af ministeriet for udvikling bl.a.: "Hvilket smukt syn mødte os ikke kun et par dage efter vores ankomst til Pune. Vi så næsten 2000 indianske evangelister fra Plateriaregionen, ... som i korrekt militær formation og ledet af to orkestre paraderede forbi kommissionen. Kun få dage efter, da kommissionen ankom til Azangaro, blev den budt velkommen af 8000 medlemmer, som

også var stillet op i militær formation."

Denne demonstration må nok karakteriseres som et klimaks for Ana og Fernando og som et resultat af deres arbejde rundt om Titicacasøen. Pladsen tillader ikke at nævne de sygdomme, som de selv og de øvrige missionærer måtte stå igennem. Strabadserne var uendelige. De drog ud på trættende ture i regn og kulde i bjergene, når der blev sendt bud efter dem.

Deres indsats er en fortsat inspiration

Adventisterne oprettede 200 skoler rundt om Titicacasøen, lige fra beskedne landsbyskoler til store kostskoler. I 1911 var der indmeldt 2000 elever i 19 skoler, og i 1947 7000 elever i 109 skoler. Selv om Fernando og Ana på grund af sygdom var rejst hjem i 1939 efter 29 års arbejde, kunne de sammen glæde sig over rapporterne fra deres tidligere medarbejdere og nye missionærer i deres arbejdsfelt. Fernando døde i 1950 og Ana i 1968.

Litteraturliste

Hansen, W. Wilstrup. "Eventyrlige Oplevelser blandt Indianerne i Sydamerika". HASDA

"Seventh-Day Adventist Encyclopedia". Review and Harald 1976.

Schwarz, R.W. "Light Bearers to the Remnant". Pacific Press Publishing Assn. 1979.

Stahl, F. A. "In The Land of the Incas". Pacific Press Publishing Assn. 1920.

Teel, Charles. "The Radical Roots of Peruvian Adventism". Reprint from Spectrum, Volume 2, Number 1, December 1990.

Teel, Charles. "Mission Stories and the Adventist Future, Fernando and Ana Stahl as a Case Study". ADVENTIST EDUCATION, December 1990 - January 1991.

"The Stahl Center for World Service", La Sierra University, Riverside, CA 92515, USA.

Aktiv Pensjonstid

Organ for Syvendedags Adventistsamfunnets Seniorforening (SDA-SF)

Postadresse i Norge: Akersgata 74, 0180 Oslo

Formann: Kjell Elvejord
Sportsveien 39, 3224 Sandefjord.
Telefon: 33 42 30 69
E-post: kjlvej@online.no

Sekretær: Tor Lisle
Nedslagsveien 1, 0687 Oslo.
Telefon: 22 75 57 56
E-post: tor.kari@lisle.no

Kasserer: Richard Vagn Jensen
Glimmerveien 3, 3340 Åmot
Mobil 924 93 322
E-post: richard.vagn.jensen@adventist.no

Redaktør: Øivind Gjertsen
Erling Skjalgsons gt. 20B, 0267 Oslo
Telefon 22 44 13 80
E-post: oivindgjertsen@gmail.com

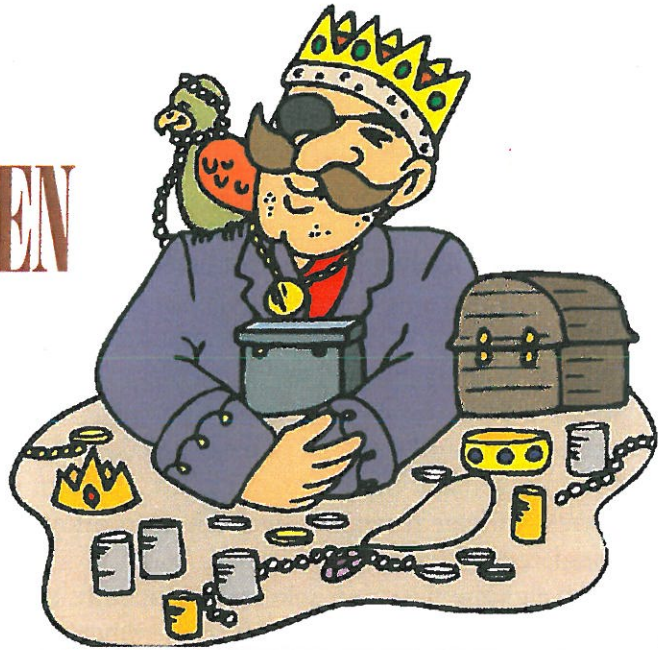
Gaver sendes til kassererens adresse

Bankgirokonto: 3000 26 41867

Trykk: O. Fredr. Arnesens, Oslo

DEN STØRSTE SKATTEN

Av Gunvor Wollan

*Mange søker etter ting som verden bereder
Av jordisk lykke og materielle gleder.
Ofte settes de evige verdier til side
og slik får de viktigste tingene lide.*

*Man glemmer så lett det som virkelig teller;
Å streve for jordisk gods vil man heller,
men en ting er sikkert, det kommer en dag
da dette blir verdiløst, et bittert bedrag.*

*Det finnes en skatt av det viktigste slaget.
Du finner den ikke i det jordiske jaget.
Den er en perle, et strålende smykke.
Oppdager du den har du funnet din lykke.*

*Da samler du skatter som ikke kan mistes.
Lagret i himmelen, av engler de listes.
Da blir dine tanker dratt opp til det høye,
For der hvor din skatt er, der vendes ditt øye.*

*Jesus er perlen, det strålende smykke.
Han er det beste du til deg kan trykke.
Søk først Guds rike, la det bli det første.
Da finner du også at det var det største.*